

Біле Ікло
Джек Лондон

Бібліотека пригод

Молодий інженер Відон Скотт, подорожуючи Аляскою в пошуках золотої жили, стає випадковим свідком кривавого двобою бойцових собак. Викупивши у жорстокого хазяїна вовка-пса на прізвисько Біле Ікло, він не тільки врятовує його від загибелі, але й приручає. Народжений у вільному північному лісі, Біле Ікло стає вірним другом людини.

Джек Лондон

Біле Ікло

Передмова

Чоловік серед чоловіків

Джек Лондон (1876–1916) прожив коротке й фантастично яскраве життя, сповнене пригод і відчайдушних учинків. Його життєвий досвід був величезним. Уже ставши відомим письменником, він згадував: «У п'ятнадцять років я був чоловіком, рівним серед чоловіків». Джекові Лондону не вдалося здобути систематичної освіти, але з раннього дитинства він мав пристрась до читання. Щоб прогодувати сім'ю, що бідувала, мешкала у нетрях передмістя Сан-Франциско Окленда, йому довелося перепробувати десятки професій, більшість із яких були пов'язані з морем. У десять років він був змушений заробляти продажем газет. На заощаджені мідяки Джек купив свій перший човен і став виходити у затоку Сан-Франциско. Там він набув перші мореплавні навички і через декілька років придбав більший вітрильник, щоб пристати до «устричних піратів», що промишляли грабуванням садків, у яких вирощували істівних молюсків. Це було смертельно небезпечне ремесло – власники садків стріляли без попередження, захопивши зненацька грабіжників «на гарячому», і Джек не затримався надовго серед піратів – він прагнув чесного заробітку.

У пошуках роботи йому довелося кочувати по країні разом із «хобо» – професійними бродягами, аж поки 1896 року не вибухнула клондайцька «золота лихоманка». Десятки тисяч «шукачів щастя» потягнулися на Аляску. На взяті в борг гроші Джек придбав старательське спорядження й вирушив у далеку путь у порт Доусон. Довелося плисти морем, потім із вантажем близько тонни подолати Чилкутський перевал, а далі пройти на човні проти течії річки Юкон декілька сот кілометрів до Клондайку, де золото, за чутками, «валялося під ногами».

Майбутній письменник витримав усі ці тяжкі випробування, зокрема й полярну зимівлю в напівзруйнованій хаті старателів. Це й стало його головною школою.

Тисячі людських долі промайнули перед очима Джека Лондона, у багатьох драматичних подіях початку ХХ століття він брав участь особисто, і весь цей величезний матеріал із часом утілювався в десятки романів і сотні оповідань. Початок його творчого шляху був справді нелегким. Юний Джек повернувся з Аляски, перехворівши на цингу, витративши всі зароблені гроші, але так і не знайшовши золота. 1898 року в майбутнього славетного письменника не було ні копійки навіть на їжу. Проте він не занепавав духом – і через декілька місяців прийшов перший успіх. Іще до поїздки на Аляску він опублікував оповідання в одній з газет, що виходила в Сан-Франциско, і тепер писав, розсилаючи рукописи по редакціях і регулярно дістаючи відмови. Та одного чудового ранку листоноша приніс два конверти з повідомленнями, що його оповідання взяті одразу в два літературні журнали. Серед них був і широко відомий згодом «За тих, хто в дорозі» – маленький шедевр автора-початківця. Гонорар становив близько сорока доларів, і це дало Джекові змогу взяти напрокат друкарську машинку. Уже в середині ХХ століття один із дослідників творчості письменника підрахував, що враження від, здавалося б, невдалої поїздки на Аляску, перетворившись у книжки і збірники оповідань, принесли Джекові Лондону більше, ніж найбагатші розсипи вдалому золотошукачеві.

Серед творів письменника, присвячених Півночі, «Біле Ікло», що побачив світ 1906 року, стоїть окремо й по праву залишається однією з найкращих у світовій літературі книг про тварин. Але головні достоїнства цієї повісті полягають навіть не в разючих достовірних картинах життя природи Північної Канади. Світ людей, побачений очима головного героя-вовка, з'являється перед читачами в усій його суровій суперечності, а доля самого Білого Ікла неабияк подібна до долі творця цього незабутнього образу. Недарма ранчо, що його письменник почав будувати наприкінці життя в Каліфорнії, мало назву «Будинок Вовка».

До створення «Білого Ікла» Джек Лондон уже був одним із найвідоміших і найпопулярніших американських письменників. Славу йому принесли незвичайні книжки – захопливі, такі, що хвилюють і нікого не залишають байдужим. Так, 1902 року він приїхав до Англії й оселився в лондонському передмісті Іст-Енд – в одному з найжахливіших нетрів Західного світу. Митець поставив перед собою завдання – чесно написати про людей, яких влада позбавила засобів до існування й змусила вести злидарський спосіб життя. Книга «Люди безодні» стала суворим викриттям соціальної несправедливості й одним із найяскравіших свого часу виступів на захист людських чеснот. 1904 року письменник вирушив військовим кореспондентом на російсько-японську війну. Японська влада не допустила його в район бойових дій, і тоді Джек Лондон спробував пробратися в Маньчжурію на китайській джонці, але був заарештований японськими військовими й кинутий до в'язниці. У в'язниці він працював над книжкою «Морський вовк», що стала однією з вершин його творчості. Після повернення на батьківщину побудував вітрильно-моторну яхту «Снарк», щоб утілити свою давню мрію – здійснити кругосвітню подорож. У морі, на шляху до Гавайських островів, він почав писати свого «Мартіна Ідена» – один із найбільших витворів американської літератури, справжній гімн силі людського духу.

До 1913 року слава Джека Лондона досягла zenіту – його книги виходили величезними накладками, письменника порівнювали з такими видатними майстрами, як Роберт Стівенсон, Герман Мелвілл і Редьярд Кіплінг. Однак здоров'я його похитнулося – далися ознаки старі травми й недуги, перенесені замолоду. Його мучив найсильніший біль, який письменник намагався все частіше заглушити алкоголем. Цього ж року внаслідок пожежі загинув недобудований «Будинок Вовка», у якому Джек Лондон розраховував прожити до кінця життя.

Від цього удару він уже не оговтався. 1916 року смертельна хвороба обірвала життя письменника.

Джек Лондон був одним із найчудовіших людей свого часу – чистий і чесний, що не боявся жодної праці, не знав зневіри, відважний, добрий, щедрий і веселий.

Частина перша

Розділ I

У погоні за м'ясом

Темний хвойний ліс височів обабіч скутого кригою водного шляху. Вітер, який незадовго перед тим пронісся, зірвав із дерев білий сніговий покрив, і в сутінках, що надходили, вони стояли чорні та зловісні, ніби припавши одне до одного. Нескінченне мовчання огорнуло землю. Це була пустеля – безжиттєва, нерухома, і тут було так холодно й самотньо, що навіть не відчувалося смутку. У цьому краєвиді можна було помітити радше схожість до сміху, але сміху, який страшніший за скорботу, сміху безрадісного, як посмішка сфінкса, холодного, як лід. То вічність, премудра й непорушна, глузувала зі суетності життя й марності його зусиль. Це була пустеля – дика, безжальна північна пустеля.

І все-таки в ній було життя, насторожене й зухвале. Уздовж замерзлого водного шляху повільно рухалася зграя вовкоподібних собак. Їхня скуйовджена шерсть була вкрита інеєм.

Подих, що виходив з їхніх паш, негайно ж замерзав у повітрі й, осідаючи у вигляді пари, утворював на шерсті крижані кристали. На них була шкіряна упряж; такими самими сторонками вони були упряжені в сани, що тяглися позаду. Нарти не мали полозів; вони були зроблені з грубої березової кори й усією своєю поверхнею лежали на снігу. Передній край їх був трохи загнутий догори, і це давало їм змогу підминати під себе верхній м'якший шар снігу, що пінився спереду, наче гребінь хвилі. На нартах лежав міцно прив'язаний вузький довгий ящик і лежали ще деякі речі: ковдра, сокира, кавник і сковорода, але насамперед упадав у вічі довгастих ящик, що займав більшу частину місця.

Спереду на широких канадських лижах крокувала, пробиваючи собакам дорогу, людина. За нартами йшла інша, а на нартах у ящику лежала третя людина, шлях якої був закінчений, людина, яку пустеля перемогла і вбила, назавжди позбавивши її нагоди рухатися й боротися. Пустеля не терпить руху. Життя ображає її, тому що життя – це рух, а вічне прагнення пустелі – знищити рух. Вона заморожує воду, щоб зупинити її плин до моря; вона виганяє сік із дерев, доки вони не промерзнуть до свого найпотужнішого серця, але найлютіше й найбезжальніше пустеля душить і переслідує людину, найбентежніший прояв життя, вічний протест проти закону, за яким усякий рух незмінно приводить до спокою.

Спереду й позаду нарт, безстрашні та неприборкані, йшли ті двоє людей, які ще не вмерли. Вони були закутані в хутра й м'які дублені шкіри. Брови, щоки та губи в них були так густо вкриті інеєм, який осів на обличчя від їхнього морозного подиху, що риси їх майже неможливо було розрізнити. Це надавало їм вигляду якихось замаскованих примар, котрі

проводжають у потойбічний світ іще одну примару. Але під цими масками були люди, що бажали проникнути в царство розпачу, глузування й мертвої тиші, маленькі істоти, що прагнули грандіозних пригод, боролися з могутністю країни, далекої, чужої та безжиттєвої, як безодні простору. Вони йшли мовчки, зберігаючи подих для важкої роботи тіла. Тиша, що насунулася зусібіч, тиснула на них своєю майже відчутною присутністю. Вона тиснула на їхній мозок так, як повітря силою багатьох атмосфер тисне на тіло водолаза, що спустився на глибину, тиснула всією вагою нескінченного простору, всім жахом невідворотного вироку. Тиша проникала в найглибші звивини мозку, вичавлюючи з нього, мов сік із винограду, всі помилкові пристрасті й захоплення, будь-яку схильність до самозвеличення; вона тиснула так, поки люди самі не починали вважати себе обмеженими й маленькими, незначними крихтами та мошками, що загубилися зі своєю жалюгідною мудрістю й короткозорим знанням у вічній грі сліпих стихійних сил.

Минула одна година, друга... Бліде світло короткого безсонячного дня майже згасло, коли в тихому повітрі раптом пролунав слабкий віддалений скрик. Він швидко підсилювався, поки не досяг найвищої напруги, протяжно пролунав, тремтливий і пронизливий, і знову повільно завмер удалині. Його можна було б прийняти за лемент загиблої душі, якби не різко виражений відтінок тужливої злості й болісного голоду. Людина, що йшла попереду, озирнулася, і очі її зустрілися з очима людини, котра йшла позаду. І, переглянувшись понад вузьким довгастим ящиком, вони кивнули один одному головою. Другий лемент із гостротою голки прорізав тишу. Обидві людини визначили напрямок звуку: він ішов звідкись позаду, зі снігової рівнини, яку вони щойно залишили. Третій лемент почувся трохи ліворуч від другого.

- Білле, вони йдуть слідом за нами, - сказав чоловік, що рухався попереду.

Голос його лунав хрипло й неприродно, і говорив він із помітним зусиллям.

- М'ясо стало рідкістю, - відповів його товариш. - Ось уже кілька днів, як нам не траплявся слід зайця.

Після цього вони притихли, й далі уважно прислухались до вересків, які лунали позаду, то тут, то там.

Коли настала темрява, вони спрямували собак до групи ялинок, що вивищувалися край дороги, і зупинилися на ночівлю. Труну поставили біля багаття, і вона була ім одночасно за лаву і стіл. Собаки, збившись до купи з віддаленого краю вогнища, гарчали та гризлися між собою, не виявляючи жодного бажання поганяти в темряві.

- Мені здається, Генрі, що вони щось надто завзято тиснуться до багаття, - сказав Білл.

Генрі, що сидів навпочіпки коло багаття й опускав у цей момент шматочок льоду в каву, щоб осадити гущу, махнув у відповідь. Він не вимовив ані слова доти, поки не сів на труну й не взявся до їжі.

- Вони знають, де безпечніше, - відповів він, - і воліють їсти самі, ніж стати їжею для інших. Собаки розумні тварини.

Білл похитав головою:

- Ну, не знаю...

Товариш із подивом глипнув на нього.

- Уперше чую, що ти не визнаєш за ними розуму, Білле!

- Генрі, - відповів той, задумливо розжовуючи боби, - чи помітив ти, як вони виривали сьогодні один в одного кавалки, коли я годував їх?

- Так, лютіше, ніж завжди, - погодився Генрі.

- Скільки в нас собак, Генрі?

- Шість.

- Добре, Генрі... - Білл на хвилину зупинився ніби для того, щоб додати своїм словам іше більшої ваги. - Так, у нас шість собак, і я взяв із мішка шість рибин. Я дав кожному по рибині й... Генрі, однієї риби мені не вистачило!

- Ти помилився в підрахунку!

- У нас шість собак, - холоднокровно повторив Білл. - І я взяв шість рибин, але Одновухий залишився без риби. Я повернувся й узяв із мішка ще одну рибу.

- Маємо тільки шість псів, - пробурмотів Генрі.

- Генрі, - вів далі Білл, - я не кажу, що то всі були собаки, але по рибині отримали семеро.

Генрі перестав їсти й через вогонь перерахував очима собак.

- Їх тільки шестеро, - сказав він.

- Я бачив, як одна тікала снігом, - наполегливо заявив Білл. - Їх було семеро.

Генрі співчутливо подивився на нього.

- Знаєш, Білле, я буду дуже радий, коли ця подорож завершиться.

- Що ти хочеш цим сказати?

- Мені здається, це становище починає нервувати тебе й тобі ввижаються примарні речі.

- Я сам подумав про це, - серйозно зауважив Білл, - і тому, коли він утік, я ретельно оглянув сніг і знайшов його сліди. Потім я уважно перерахував собак: їх було тільки шестеро. Сліди ще збереглися на снігу. Хочеш, я покажу тобі їх?

Генрі нічого не відповів і далі мовчки жував. Закінчивши їсти, він випив кави й, обтерши рот тильною стороною руки, сказав:

- Отже, ти гадаєш..

Протяжливий, лиховісний крик, що пролунав звідкись із темряви, перервав його.

Генрі притих, прислухався й, показуючи рукою вбік, звідки донеслося скитлення, закінчив:

- Що, це був один із них?

Білл махнув головою.

- Хай йому чорт! Я не можу уявити собі нічого іншого. Ти й сам бачив, як занепокоїлися собаки.

Виття і скиглення у відповідь прорізали тишу, перетворюючи безмовність у божевілья. Звуки було чути з усіх боків, і собаки, з остраху притискаючись один до одного, так близько підійшли до вогню, що на них почав жевріти смух. Білл підкинув дров у багаття й закурив люльку.

- А мені все-таки здається, що ти трохи того... несповна розуму, - промовив Генрі.

- Генрі... - Він не поспішаючи закурив, перш ніж говорити. - Я думаю про те, наскільки він щасливіший від нас із тобою.

Білл тицьнув великим пальцем у ящик, на якому вони сиділи.

- Коли ми помремо, - докинув він, - це буде щастям, якщо знайдеться вдосталь каміння, щоб наші трупи не перепали собакам.

- Але в нас немає ні друзів, ні грошей, ні багато чого іншого, що було в нього, - заперечив Генрі. - Навряд чи хтось із нас може розраховувати на пишний похорон.

- Не розумію я, Генрі, що могло змусити ось цього чоловіка, що у своїй батьківщині був лордом або що й ніколи не мав потреби ні в їжі, ні в житлі, - що могло змусити його сунутися в цей Богом забутий край!

- Він міг би дожити до глибокої старості, якби залишився вдома, - погодився Генрі.

Білл відкрив рот, щоб заговорити, але передумав і кинув погляд у темряву, що обступила їх зусібіч. У ній не можна було розрізнити контурів, і тільки можна було помітити пару очей, що блищали, як жаринки. Генрі кивком голови вказав на другу пару очей, потім і на третю. Ці променисті очі оточували стоянку. Часом яка-небудь пара рухалася й зникала, але негайно ж з'являлася знову.

Неспокій серед псів увесь час зростав, і, охоплені страхом, вони раптом скупчилися біля багаття, намагаючись заповзти під ноги людям. У звалищі один із собак упав коло самого вогню й жалібно завив зі страху; у повітрі розвіявся запах обсмаленого смуху. Шум і збентеження змусили коло сьайних очей тривожно зарухатися й навіть відступити, але щойно все заспокоїлося, коло знову зімкнулося.

- Кепська справа, брате, коли немає набоїв.

Білл витрусив трубку й став допомагати товаришеві ладнати постіль із ковдр і хутра на ялинових гілках, які він розклав на снігу ще до вечері. Генрі пробурмотів щось і взявся розшнуровувати мокасини.

- Скільки в тебе залишилося набоїв? - запитав він.

- Три, - пролунала відповідь. - Хотів би я, щоб їх було триста; я б тоді показав ім, чорт забирай.

Білл сердито пригрозив кулаком убік жаристих очей і почав знімати мокасини перед вогнем для просушування.

- Хоч би мороз цей ушух абошо, - вів далі Білл, - от уже два тижні як тримається п'ятдесят градусів нижче нуля. Ех, краще б не затівати цієї подорожі, Генрі. Не подобаються мені щось наші справи. Хай би якомога швидше все скінчилося, щоб сидіти нам коло вогню у форту Мак-Геррі й грати в карти - от чого я хотів би!

Генрі пробубонів щось і поліз під ковдру. Він почав був уже засинати, коли його розбудив голос товариша.

- Скажи, Генрі, той, інший, який прийшов і отримав рибу - чому собаки не кинулися на нього?... От що мене дивує!

- Чого це ти так захвилювався, Білле? - пролунала сонна відповідь. - Раніше з тобою цього не траплялося. Замовкни й дай мені заснути. Мабуть, у твоєму шлунку накопичилося багато кислот - ось ти й нервуєш.

Люди спали, важко дихаючи, загорнувшись єдиною ковдрою. Вогонь багаття згасав, і коло сьайливих очей замикалося все щільніше. Собаки з остраху ближче тулились один до одного, розгнівано гарчали, коли яка-небудь пара очей занадто наближалася. Раптом Білл прокинувся від гучного гавкання. Він обережно виповз із-під ковдри, щоб не перервати сон товариша, і підкинув дров у багаття. Коли вогонь розгорівся, коло жаристих очей трохи розширилося. Погляд Білла випадково впав на собак, що скупчилися. Протерши очі, він глянув уважніше. Потім знову заповз під ковдру.

- Генрі, - покликав він, - агов, Генрі!

Генрі забурчав спросоння:

- Ну, що там іще?

- Нічого особливого, тільки їх знову семеро. Я щойно порахував.

Генрі відповів на цю звістку гучним хропотом.

Уранці він прокинувся першим і збудив Білла. Була вже шоста година, але на світання треба було очікувати не раніше дев'ятої, і Генрі в темряві взявся готувати сніданок. Білл тим часом згортав ковдри й готував нарти.

- Скажи, Генрі, - раптом запитав він, - скільки, ти кажеш, у нас було собак?

- Шість, - відповів Генрі.

- Неправда! - урочисто заявив Білл.

- А що, знову сім?

- Ні, п'ять. Одного немає.

- Прокляття! - оскаженіло викрикнув Генрі й, полишивши приготування їжі, пішов рахувати собак.

- Ти маєш рацію, Білле, Пузир зник.

- І, напевно, він полетів стрілою, якщо вже зважився втекти.

- Не думаю. Вони просто зжерли його. Закладаюся, що він добряче верещав, коли вони встромлювали в нього зуби... прокляті!

- Він завжди був дурним псом, - зауважив Білл.

- Але не настільки, щоб у такий спосіб позбавити себе віку, - заперечив Генрі.

Він зміряв допитливим поглядом собак, що zostалися, оцінюючи кожного з них.

- Упевнений, що ніхто із цих не утнув би такої дурниці.

- Цих і ломакою не прогнати від багаття, - підмітив Білл. - Але я завжди гадав, що Пузир погано закінчить.

І це було всією епітафією над собакою, що загинув у північній пустелі; але інші пси й навіть люди задовольнялися епітафією коротшою.

Розділ II

Вовчиця

Поснідавши й склавши в нарти елементарне табірне спорядження, мандрівники повернулися спиною до приманливого багаття й крокували вперед, назустріч темряві. Повітря відразу озвалося жалісним виттям, з усіх боків лунали голоси, що перегукувалися між собою в нічних сутінках. Розмова стихла. Близько дев'ятої години почало світати. Опівдні південний край неба набув рожевого кольору, і на ньому чітко виступила лінія обрису, відокремлюючи опуклою ознакою північний край від країн полудневого сонця. Але рожева фарба незабаром зникла. Сіре денне світло трималося до третьої години, потім і воно згасло, поступившись місцем темній полярній ночі, що огорнула своїм покривалом безмовну пустельну землю.

Темрява згущалася; крики праворуч, ліворуч і позаду лунали чимраз виразніше, а іноді чулися так близько, що бентежили виснажених собак, на кілька секунд викликаючи в них паніку.

Після чергового переполюху, коли Білл і Генрі впрягли тварин у посторонки, Білл сказав:

- Добре, якби вони знайшли де-небудь дичину й дали нам спокій.

- Так, вони неабияк дратують, - відгукнувся Генрі.

До наступної зупинки чоловіки не вимовили ані слова.

Генрі стояв, нахилившись над казаном, у якому кипіли боби, і підкидав у нього шматочки льоду, аж раптом до вух його долетів звук удару, покрик Білла й гострий злісний виск болю, що пролунав із-поміж гурту собак. Він здригнувся від несподіванки, але вчасно випрямився та побачив розмитий контур звіра, що тікав снігом у темряву. Потім він глянув на Білла, що стояв серед собак із виразом чи то радості, чи то здивування на обличчі. В одній руці він тримав товстий кийок, а в другій - кавалок сушеної лососини.

- Він вихопив у мене половину рибини, - повідомив Білл, - але я встиг-таки вдало відлупцювати його. Ти чув, як він заверещав?

- Хто ж це був? - запитав Генрі.

- Я не встиг розгледіти. Але в нього були чорні ноги й паша, і шерсть, - і, можливо, він схожий на собаку.

- Напевно, приручений вовк!

- До біса ручний, якщо він приходять щоразу під час годування, щоб дістати свою порцію риби.

Уночі, коли після вечері вони сиділи на довгастому ящику, затагуючи свої люльки, коло сяйних цяток зімкнулося щільніше.

- Хотів би я, щоб вони натрапили на череду лосів і забули про нас, - зауважив Білл.

Генрі якось недоброзичливо забурчав, і близько чверті години тривало мовчання. Він спрямував погляд на вогонь, а Білл дивився на сяючі очі, які блищали в темряві, саме за межами світла, що падало від багаття.

- Хотілося б мені бути вже в Мак-Геррі, - знову почав він.

- Замовкни ти, будь ласка, зі своїми бажаннями й припини каркати, - сердито буркнув Генрі. - Це все твоя печія. Прийми, до речі, ложку соди, відразу настрої поліпшиться, і ти станеш приємнішим співрозмовником.

Уранці Генрі збудила несамовита лайка, що лунала з вуст Білла. Генрі підвівся на лікті, товариш його стояв коло щойно розпаленого багаття з піднятими догори руками й викривленим від злості обличчям.

- Агов! - вигукнув Генрі, - що трапилося?

- Лягуха зник, - пролунала відповідь.

- Не може бути!

- Кажу тобі, він зник.

Генрі виліз із-під ковдри й попрямував до собак. Він ретельно перерахував їх і адресував чергове прокляття темним силам пустелі, що позбавили їх ще одного пса.

- Лягуха був найдужчим із-поміж усього цугу, - промовив нарешті Білл.

- І до того ж він був далеко не дурним, - додав Генрі.

Така була друга епітафія за ці два дні.

Сніданок минув у сумному мовчанні, а потім чотирьох собак, що залишилися, знову впрягли в нарти. День, який настав, нічим не відрізнявся від попереднього. Люди йшли мовчки, серед крижаного моря. Тишу порушував тільки вереск їхніх ворогів, які незримо прямували за ними. З темрявою, що надходила наприкінці дня, вороги, відповідно до свого звичаю, почали наближатися, і крики їх зробилися гучнішими; собаки хвилювалися, здригалися й кілька разів у нападі панічного жаху плутали посторонки, поширюючи свій страх і на людей.

- От що вас утримає, дурні тварини, - сказав того самого вечора Білл, самовдоволено оглядаючи свою роботу.

Генрі припинив готувати їжу, воліючи подивитися, у чому річ. Його товариш не тільки зв'язав усіх собак, а й з'єднав їх за індіанським способом ломаками. Навколо шиї кожного собаки він причепив шкіряний ремінь, до якого прив'язав грубу ломаку завдовжки чотири-п'ять футів. Інший кінець ломаки був закріплений за допомогою такого самого шкіряного ременя до вбитої в землю тички. Собака не міг перегризти ремінь, прикріплений найближчим до нього кінцем ломаки. Палиця також не давала псу змоги дістатися ременя з іншого боку.

Генрі схвально хитнув головою.

- Це єдиний спосіб утримати Одноуха, - сказав він. - Він може прокусити будь-яку шкуру, як бритвою переріже. А тепер ми знайдемо їх уранці неушкодженими й на місці.

- Закладаюся, що так воно й буде! - підтвердив Білл. - Якщо хоч один пропаде, я відмовлюся від кави.

- Вони прекрасно розуміють, що в нас немає набоїв, - зауважив Генрі перед тим, як лягати спати, і звернув увагу товариша на блискуче коло, що їх оточило. - Якби ми могли зробити кілька пострілів, вони були б люб'язнішими. Кожної ночі вони чимраз наближаються. Відведи очі від багаття й подивися в темряву. Ось... Чи бачив ти цього?

Деякий час люди стежили за рухами невиразних фігур за межами вогнища. Позираючи пильно туди, де в пітьмі світилася пара очей, можна було часом розрізнити контури звіра. Іноді вдавалося навіть помітити, що вони пересуваються.

Якийсь шум серед собак привернув увагу мандрівників. Одноух видавав уривчасті жалібні звуки й смикався, наскільки дозволяла йому палиця, у темряву, вряди-годи докладаючи відчайдушних зусиль, щоб ухопити ломаку зубами.

- Поглянь лишень, Білле, - прошепотів Генрі.

Простісінько до багаття м'якою, ледве чутною ходою наближався якийсь звір, схожий на пса. У його рухах відчувалась обережність і зухвалість; він уважно спостерігав за людьми, до того ж не спускаючи очей із собак. Одноухий смикнувся, наскільки дозволяла йому палиця, до незваного гостя й тужливо завив.

- Цей дурень Одноух начебто не дуже боїться, - тихо вимовив Білл.

- Це вовчиця, - так само тихо промовив Генрі. - Тепер зрозуміло, чому зникли Пузир і Лягуха. Вона слугує принадою для своєї зграї. Вона заманює собаку, а потім решта зграї кидається на жертву й з'їдає її.

Вогонь затріщав. Головушка з гучним шипінням відкотилася убік. Від цього звуку дивна тварина відскочила назад у темряву.

- Генрі, я думаю... - почав Білл.

- Що ти думаєш?

- Я думаю, що це той самий звір, якого я вдарив ломакою.

- У цьому немає жодного сумніву, - відповів Генрі.

- До речі, чи не здається тобі, - вів далі Білл, - що близьке знайомство цього звіра з багаттям є підозрілим, ба навіть зухвалим?

- Він, без сумніву, знає більше, ніж треба знати вовкові, що поважає себе - погодився Генрі. - Вовк, який приходить вечорами їсти з собаками, мусить, безперечно, мати великий життєвий досвід.

- У старого Віллена був якийсь собака, що втік до вовків, - у голос міркував Білл. - Я це добре знаю, тому що особисто застрелив його серед зграї на оленячому пасовищі поблизу Літтл-Стака. Старий плакав, як дитина, і казав, що не бачив його три роки; весь цей час він був із вовками.

- По-моєму, ти маєш рацію, Білле. Цей вовк - ніхто інший, як собака, і, напевно, не раз отримував рибу з рук людей.

- Тільки б не схибити, і цей вовк, а насправді собака, незабаром перетвориться в мене просто на м'ясо, - проголосив Білл. - Ми не можемо більше втрачати тварин.

- Але в тебе залишилося всього-на-всього три набої, - зауважив Генрі.

- Я зачекаю слушного моменту й візьму точний приціл! - пролунала відповідь.

Уранці Генрі розпалив вогонь і приготував сніданок під хропіння свого товариша.

- Ти так солодко спав, - сказав йому Генрі, - що мені забракло духу будити тебе.

Білл сонно взявся до їжі. Помітивши, що чашка його порожня, він потягнувся за кавою. Але кавник стояв далеко, біля Генрі.

- Скажи лишень, Генрі, - промовив він доброзичливо, - ти нічого не забув?

Генрі уважно роззірнувся обабіч і заперечливо похитав головою. Білл підняв порожню чашку.

- Ти не отримаєш кави, - промовив Генрі.

- Невже вся вийшла? - злякано запитав Білл.

- Ні!

- Ти, можливо, дбаєш про мое травлення?

- Ні!

Обурення охопило Білла:

- У такому разі я вимагаю пояснення, - сказав він.

- Машистий зник, - відповів Генрі.

Не поспішаючи, з виглядом цілковитої покори своїй долі Білл повернув голову й, не підводячись із місця, почав рахувати собак.

- Як це трапилося? - запитав він сумним голосом.

Генрі стелує плечима:

- Не знаю. Хіба що Одновух перегриз йому ремінь. Сам він цього зробити не міг.

- Клятий пес! - Білл говорив тихо й серйозно, не виказуючи злості, що нуртувала в ньому. - Не вдалося перегризти свого, так перегриз Машистому.

- Ну, всі муки Машистого тепер, у будь-якому разі, закінчилися; він, без сумніву, уже перетравився і стрибає по пустелі в череві двадцяти вовків, - сказав Генрі, і це стало епітафією третьому зниклому собаці... - Хочеш кави, Білле?

Білл заперечно похитав головою.

- Пий! - сказав Генрі, піднімаючи кавник.

Білл відсунув чашку.

- Хай я буду тричі проклятий, якщо вип'ю. Я сказав, що не питиму кави, якщо пропаде собака, тож і не стану пити!

- А кава незрівнянна, - спокушав товариша Генрі.

Але Білл був упертий і поснідав усухом'ятку, приправляючи їжу лайками на адресу Одновуха, що утнув із ним таку штуку.

- Сьогодні ввечері я прив'яжу їх на досить великій відстані один від одного, - сказав Білл, коли вони знову вирушили в дорогу.

Вони подолали не більше за сто кроків, коли Генрі, що йшов попереду, нахилився й підняв якийсь предмет, що потрапив йому під лижву. Було темно, отже, він не міг роздивитися його, але Генрі впізнав предмет на дотик. Він кинув його назад так, що той ударився в нарти й, відскочивши, полетів під ноги Біллові.

- Можливо, це тобі знадобиться, - зауважив Генрі.

Білл зойкнув від несподіванки. Це була палиця, якою він прив'язав напередодні Машистого, - усе, що від нього залишилося.

- Вони з'їли його разом зі шкурою, - заявив Білл, - навіть ремінь відгризли від палиці по обидва боки. Вони страшенно голодні, Генрі, і візьмуться за нас, перш ніж ми закінчимо подорож.

Генрі зухвало реготнув:

- Вовки, щоправда, ніколи ще так не полювали на мене, але я бачив у своєму житті чимало, і проте зберіг свою голову на плечах. Мабуть, знадобиться дещо страшніше від зграї цих докучливих тварин, щоб спекатися твого покійного слуги. Отак, друже!

- Не знаю, не знаю, - похмуро промимрив Білл.

- Ну що, довідаєшся, коли ми доберемося до Мак-Геррі.

- Я щось не надто впевнений у цьому, - наполягав Білл.

- Тебе лихоманить, ось у чому справа, - рішуче зауважив Генрі. - Значна доза хініну, і все як рукою зніме. Я займуся твоїм здоров'ям, щойно ми прибудемо в Мак-Геррі.

Білл забурчав, виражаючи своє незадоволення цим діагнозом, і замовк.

День був такий самий, як і всі інші. Світанок настав близько дев'ятої години. Опівдні обрій забарвився прихованим сонцем, а незабаром по тому на землю насунулися холодні сірі сутінки, які мусили за три години перетворитися на ніч.

Щойно сонце, зробивши невдалу спробу зійти над обрієм, остаточно зникло за межею землі, Білл висунув із нарт рушницю й сказав:

- Ти, Генрі, йди навпростець, а я подивлюся, що діється навкруги.

- Ти б краще не відходив від нарт, - висловив своє незадоволення його супутник, - маеш тільки три набої, а невідомо, що ще може статися.

- Хто ж це тепер каркає? - іронічно зауважив Білл.

Генрі нічого не відповів і пішов уперед сам-один, кидаючи тривожні погляди в сіру далечинь, де зник його товариш. Через годину, скориставшись тим, що нартам довелося зробити великий гак, Білл наздогнав їх на повороті.

- Вони розійшлися широким колом і не гублять нашого сліду, полжучи водночас на дичину. Ці тварини, бачиш, упевнені, що доберуться до нас, але розуміють, що їм доведеться ще почекати, і намагаються не втрачати нічого істивного.

- Ти хочеш сказати, що вони гадають, буцімто доберуться до нас, - зауважив Генрі.

Але Білл не звернув уваги на його заперечення:

- Я бачив декількох, - вів далі він, - вони доволі знесилені. Можливо, кілька тижнів нічого не їли, крім Пузира, Лягухи й Машистого, а цим таке стадо не нагодуєш. Вовки настільки худорляві, що ребра так і вилазять назовні, а черева підтягнуті під самі спини. Вони на все здатні, кажу тобі, того й гляди збожеволіють, а тоді побачиш, що буде.

Через кілька хвилин Генрі, що йшов тепер за нартами, видав слабкий застережливий свист. Білл обернувся й спокійно зупинив собак. Слідом за ними, з'явившись за останнім поворотом прокладеної нартами стежки, анітрошки не ховаючись, біг якийсь незрозумілий пухнастий звір. Морда його була нахилена до землі, й він рухався вперед дивною, надзвичайно легкою, плавною ходою. Коли вони зупинялися, зупинявся і звір, піднімаючи при цьому голову й пильно спостерігаючи за ними; і щораз, коли він відчував людський дух, ніздрі його здригалися.

- Це вовчиця, - сказав Білл.

Собаки вляглися на снігу, і Білл, обминувши їх, підійшов до товариша, прагнучи краще розгледіти дивного звіра, що переслідував мандрівників протягом кількох днів і позбавив їх уже половини упряжки.

Обнюхавши повітря, звір зробив кілька кроків уперед. Він повторив цей прийом багато разів, поки не опинився в ста кроках від нарт. Отут він зупинився біля групи сосен і, підвівши голову, взявся зором і нюхом вивчати людей, котрі стояли перед ним. Він дивився на них дивним розумним

поглядом, як собака, але в його очах не було собачої відданості. Ця розумність була наслідком голоду, така ж жорстока, як його ікла, така ж безжальна, як найлютіший мороз.

Для вовка звір був занадто великим; його обтягнутий кістяк указував на те, що він належить до числа найбільших представників своєї породи.

- На зріст він не менше двох із половиною футів, якщо рахувати від плечей, - міркував Генрі, - а завдовжки, мабуть, ледь не п'ять футів.

- Дивне забарвлення для вовка, - додав Білл. - Ніколи не бачив таких рудих вовків. Дійсно, що твоя кориця.

Звір, утім, не був кольору кориці. І шкуру мав справжню вовчу. Переважно тон її був сірий, але з якимось оманливим рудим відблиском, який то з'являвся, то знову зникав. Здавалося, тут наявне щось на зразок оптичного обману: то був сірий, чисто сірий колір, то раптом у ньому з'являлися риси й відтінки якогось червонясто-рудого тону, що не можна передати словами.

- Він схожий на великого волохатого запряжного собаку, - сказав Білл. - І я нітрохи не здивуюся, якщо він почне зараз метляти хвостом.

- Агов, ти, волохатий, - крикнув він. - Йди сюди! Як тебе звати?

- Він зовсім не боїться тебе, - розсміявся Генрі.

Білл погрозово замахнувся й голосно загарчав; але звір не виявив ознак страху. Вони помітили тільки, що він начебто став жвавішим. Він як і раніше не зводив з людей свого суворого розумного погляду. Це було м'ясо, він був голодним, і якби не страх перед людиною, він залюбки з'їв би їх.

- Послухай, Генрі, - сказав Білл, несвідомо знижуючи голос до шепотіння. - У нас є три набої. Але отут перевірена справа. Схибити не можна. Він уже виманив у нас трьох собак. Настав час припинити це. Що ти скажеш?

Генрі ствердно кивнув головою. Білл обережно витяг рушницю з-під покришки нарт. Але не встиг він притулити її до плеча, як вовчиця тієї таки миті кинулася вбік від стежки й зникла в хащах дерев.

Чоловіки переглянулися. Генрі протяжно й виразно свиснув.

- І як це я не здогадався! - скрикнув Білл, поклавши рушницю на місце. - Адже зрозуміло, що вовк, який знає, коли треба з'являтися за своєю порцією під час годування собак, має також знати і вогнепальну зброю. Кажу тобі, Генрі, що ця тварина є причиною всіх наших нещасть. Якби не вона, у нас було б зараз шість собак замість трьох. Хоч не хоч, Генрі, а я піду за нею. Вона занадто хитра, щоб її можна було вбити на відкритому місці. Але я вистежу її й уб'ю з-під куща; це так само надійно, як те, що мене звати Біллом.

- Для цього тобі не треба йти аж так далеко, - сказав його товариш. - Якщо вся ця згряя нападе на тебе, твої три набої будуть тим самим, що три відра води в пеклі. Ці звірі страшенно голодні, і якщо тільки вони нападуть на тебе, Білле, то, вважаю, своє ти вже відспівав!

Цього дня вони рано зупинилися на ночівлю. Три собаки не могли тягти нарти так само й з тією-таки швидкістю, що шестеро тварин, і вони виказували безумовні ознаки перевтоми. Мандрівники полягали рано, і Білл

заздалегідь прив'язав собак таким чином, щоб вони не могли перегризти ремені один в одного.

Але вовки ставали все сміливішими й не раз будили тієї ночі обох чоловіків. Вони підходили так близько, що собаки лютували зі страху, і людям доводилося час від часу підкидати у вогонь дрова, щоб тримати цих заповзятливих мародерів на достатній відстані.

- Я чув розповіді моряків про те, як акули переслідують кораблі, - зауважив Білл, залазючи під ковдру після того, як багаття знову яскраво запалало. - Ці вовки - сухопутні акули. Вони знають свою справу краще, ніж ми, і повір мені, не для моціону прямують за нами слідом. Вони доберуться до нас, Генрі. Справді, доберуться.

- Тебе, дурня, вони вже наполовину з'їли, - гостро заперечив Генрі. - Коли людина починає говорити про свою передчасну смерть, значить, вона вже наполовину загинула. От і виходить, що тебе вже майже з'їли, коли ти так упевнений, що це трапиться.

- Що ж, вони знищували й дужчих людей, аніж ми з тобою, - відповів Білл.

- Далєбі, припини каркати! Несила мені!

Генрі сердито повернувся на інший бік, здивовано відзначивши про себе, що Білл не виявив ознак роздратування. Білл був людиною запальною, і прояв спокою здався Генрі надто підозрілим. Він довго міркував про це перед тим як заснути, і останньою думкою його була така: «А бідолаха Білл дещо струх! Треба буде як слід узятися за нього завтра!»

Розділ III

Крик голоду

День розпочався сприятливо. За ніч не пропало жодного собаки, тож обидва товариші вирушили в дорогу назустріч тиші, темряві й холоду в досить бадьорому настрої. Білл начебто забув похмурі передчуття минулої ночі й весело прикрикнув на собак, коли ті опівдні на нерівному місці перекинули нарти в сніг.

Усе змішалось. Нарти перевернулися догори дном і застрягли між стовбуром дерева й великим каменем; довелося випрягати собак, щоб дати всьому лад. Мандрівники нахилилися над нартами, намагаючись вирівняти їх, аж раптом Генрі помітив, що Однoux відходить убік.

- Сюди, Однouxу! - гаркнув він, випроставшись і обертаючись убік собаки.

Але Однoux побіг по снігу, волочачи за собою посторонки. А там, удалині, на дорозі, якою вони щойно пройшли, на нього чекала вовчиця. Наблизившись до неї, Однoux раптом нашоросив вуха, потім уповільнив кроки й нарешті зупинився. Він уважно розглядав її, але очі його горіли хтивістю. Вовчиця, здавалося, посміхнулася йому, виширившись радше привітно, ніж загрозливо. Потім, заграючи, вона зробила кілька кроків у напрямку до Однouxа й зупинилася. Однoux також наблизився до неї, усе тією ж напруженою та обережною ходою, наставивши вуха, піднявши хвіст і високо закинувши голову.

Він хотів обнюхати її морду, але вовчиця грайливо й манірно відскочила вбік. Щойно пес робив крок уперед, вона відходила назад. Крок за кроком вона заманювала його все далі від людей. Раптом ніби якесь передчуття промайнуло в мозку Однوخа; він обернувся й кинув оком на перекинуті нарти, на товаришів-собак і на двох людей, що кликали його.

Проте всі вагання його швидко розвіялися, коли вовчиця, підскачівши ближче, обнюхалася з ним і так само манірно відступила назад, щойно він зробив рух до неї.

Тим часом Білл згадав про рушницю. Але вона застрягла під нартами, що перекинулись, і коли йому вдалося, нарешті, за допомогою Генрі підняти їх, Однух і вовчиця були вже дуже близько одне від одного й занадто далеко від них, щоб варто було ризикувати набоем.

Надто пізно зрозумів Однух свою помилку. І, перш аніж люди встигли щонебудь запримітити, він обернувся й кинувся бігти назад до них. Аж тут, під прямим кутом до стежки, навперейми собаці, помчала дюжина вовків, худих і сірих. Уся грайливість і манірність вовчиці миттєво зникли. З гарчанням кинулася вона на Однуха. Він відіпхнув її плечем і, побачивши, що шлях до нарт перерізано, побіг в іншому напрямку, щоб дістатися їх круглим шляхом. Кожної миті до погоні приєднувалися все нові вовки. Вовчиця бігла слідом за Однухом.

- Куди ти? - сказав раптом Генрі, кладучи руку на плече товариша.

Білл скинув із себе руку Генрі:

- Не можу я бачити цього. Більше вони не відберуть у нас жодного собаки, я цього не допущу.

З рушницею в руках він пірнув у кущі, що росли обабіч дороги. Його наміри були досить зрозумілі. Обравши нарти центром кола, яким біг Однух, Білл хотів перерізати на цій кривій шлях вовкам. Із рушницею в руках серед білого дня він міг залякати вовків і врятувати собаку.

- Гляди, Білле! - загарчав йому вслід Генрі. - Будь обережним! Не ризикуй собою!

Генрі сів на нарти й став чекати. Йому більше нічого не залишалось. Білл уже зник з-перед очей, але Однух, то щезаючи, то з'являючись, виднівся серед кущів і сосен, що росли де-не-де. Генрі вважав його становище безнадійним. Собака прекрасно усвідомлював небезпеку, що загрожувала йому, але біг по зовнішньому колу, а вовки - по внутрішньому, меншому. Марно було припускати, що Однуху вдасться настільки випередити своїх переслідувачів, щоб учасно перетнути їхнє коло й дістатися нарт.

Шляхи їх мусили схреститися. Десь там, у снігу, зникаючи з його очей за деревами й кущами, - Генрі знав це, - Однух, Білл і вовки повинні були зійтися. Це трапилося набагато раніше, ніж він очікував. Він почув постріл, потім іще два, один за одним, і сказав собі, що в Білла немає більше набоїв. Потім Генрі почув лемент і ревіння. Він упізнав жалісний і переляканий виск Однуха, крик пораненого вовка, і це було все. Виття припинилося. Ревіння стихло. Тиша знову спустилася на мертву пустелю.

Генрі довго сидів на нартах. Йому не треба було йти, щоб з'ясувати, що трапилося. Він знав це так само добре, якби бачив усе на власні очі. Раптом він швидко встав і витяг сокиру з нарт, але потім знову сів і замислився; собаки, що залишилися, здригаючись усім тілом, скрутилися коло його ніг.

Нарешті Генрі важко зіп'явся на ноги, ніби втративши відразу всю свою енергію, і взявся запрягати собак у нарти. Перекинувши через плече мотузку, він став тягти їх разом із собаками. Але Генрі не зайшов далеко. Щойно почало смеркатися, він хутко зробив привал і подбав про те, щоб зібрати якомога більше дров. Він нагодував собак, зварив і з'їв свою вечерю й приготував собі постіль коло самого вогню.

Але йому не судилося заснути цієї ночі. Перш аніж він устиг заплющити очі, вовки підійшли зовсім близько. Тепер їх можна було роздивитися, не напружуючи зір. Вони оточили його й багаття щільним колом; при сьайві вогню він бачив, що одні з них стояли, інші лежали, треті, нарешті, пластували на животі або прогулювалися туди й сюди. Деякі навіть спали. Генрі бачив, як вони, скрутившись на снігу, мов собаки, насолоджувалися сном, про який йому тепер годі мріяти.

Він старанно оберігав яскравий вогонь, знаючи, що це єдина перепона, яка відокремлює його тіло від їхніх голодних пащ. Обидва собаки щільно тулилися до нього з обох боків, ніби шукаючи захисту; вони жалісно скавучали й злобливо гарчали, коли якийсь із вовків підходив занадто близько. Це гарчання зазвичай викликало у вовчій зграї сильне хвилювання; звірі зводилися на ноги й робили спроби підійти ближче, наповнюючи повітря виттям і ревінням. Потім усе знову заспокоювалося, і вони вкотре поринали в перерваний сон.

Однак коло звужувалося чимраз більше. Поступово, дюйм за дюймом, наближаючись один по одному, звірі зменшували своє коло, поки не опинялися, нарешті, на відстані стрибка. Тоді Генрі вихоплював із багаття розжевлені голівешки й кидав їх у зграю. Наслідком цього був миттєвий відступ, що супроводжувався виттям й гарчанням, коли влучно кинута голівешка попадала в надто сміливого звіра.

Ранок застав Генрі стомленим і змарнілим від безсонної ночі. Він приготував собі сніданок у п'ять годин і о дев'ятій годині – коли почало розвиднятися, вовки трохи відступили, – взявся виконувати план, обміркований уночі. Зрубавши молоді ялинки, чоловік зробив із них поперечки й високо прикріпив їх, на зразок риштування, до стовбурів двох більших дерев. Потім, зв'язавши із санної упряжі підіймальну линву, він за допомогою собак підняв труну вгору, на риштування.

– Вони дісталися Білла й, можливо, дістануться мене, але ніколи не торкнуться вас, юначе, – сказав Генрі, звертаючись до мерця в його дерев'яній гробниці.

Потім він вирушив далі; собаки охоче потягли вже легші нарти; вони також розуміли, що порятунок там, попереду, у Мак-Геррі.

Вовки зовсім осмілилися й спокійно бігли позаду й обабіч, висолопивши червоні язички; на їхніх худорлявих боках із кожним рухом вимальовувалися ребра. Вони були дуже худі, справжні мішки, наповнені кістками, з мотузками замість м'язів; і можна було дивуватися, як вони ще тримаються на ногах.

Мандрівник вирішив зупинитися до настання темряви. Опівдні сонце не тільки зігріло південний край неба, а й навіть визирнуло блідим золотавим ободком із-під обрію. Генрі зрозумів, що дні стають довшими, що сонце

вертається. Але перш аніж сонце встигло зникнути, він зупинився на ночівлю. Залишалося ще кілька годин сірих сутінок, і Генрі використав їх на те, щоб заготовити дрова.

Ніч знову принесла із собою страх. Вовки ставали чимдалі сміливішими, а на Генрі зле впливало безсоння. Він починав мимоволі дрімати, скулившись коло вогню й закутавшись у ковдру, із сокирою між коліннями; обидва собаки, міцно притулившись до нього, сиділи обабіч. Якось він прокинувся й побачив перед собою на відстані яких-небудь дванадцяти футів великого сірого вовка, найбільшого зі зграї. Коли Генрі глянув на нього, звір зухвало потягнувся, як ледачий пес, і позіхнув перед самим його носом. При цьому він дивився на людину, як на свою власність, ніби це була зготовлена для нього страва, яку йому незабаром треба з'їсти. Така сама упевненість відчувалася в усій зграї. Генрі міг нарахувати десь двадцять вовків, що жадібно дивилися на нього або спали на снігу. Вони нагадували йому дітей, яких зібрали навколо накритого столу і які чекали дозволу попоїсти. І цією іжею був він. Його цікавило, коли і як вони почнуть його їсти.

Підкидаючи дрова у вогонь, Генрі раптом відчув надзвичайну ніжність до свого тіла, почуття, зовсім не знайоме йому досі. Він спостерігав за грою своїх м'язів і спритними рухами власних пальців. При сяйві багаття він повільно згинав пальці то один за одним, то всі разом, широко розчепірюючи їх або роблячи швидкі поривчасті рухи. Він розглядав форму нігтів, завдаючи ударів із різною силою по кінчиках пальців, щоб перевірити на спроможність відчувати свої нерви. Це заняття цілком поглинуло його; йому стало раптом безмежно близьке це тіло, що вміло так спритно, добре й тонко працювати. Час від часу чоловік кидав сповнений жаху погляд на вовче коло, що оточувало його, чекаючи на здобич, і жаска думка, немов удар по голові, приголомшила його: адже це дивовижне тіло є не більш не менш як кавалок м'яса для жорстоких хижаків, і вони роздеруть його своїми гострими іклами й утамують ним свій голод, достоту як звичайно оленем або кроликом.

Генрі опам'ятався від дрімоти, схожої на жах, і побачив просто перед собою руду вовчицю. Вона сиділа на снігу, на відстані декількох кроків, і дивилася на нього розумними очима. Обидва собаки верещали й стрибали коло його ніг, але вона не звертала на них уваги. Вона дивилася на людину, і Генрі теж не зводив з неї очей. У її погляді не було погрози, а тільки глибокий роздум. Але Генрі знав, що цей роздум викликаний гострим відчуттям голоду. Він був для неї іжею, і його зовнішність збуджувала у вовчиці смакові відчуття. Паща її роззявилася, і звідти покотилася слина. Вона злизнула її язиком, ніби смакуючи близьке задоволення.

Генрі охопив страх. Він швидко простяг руку, щоб ухопити головешку, та ледве його пальці торкнулися її, аж вовчиця відскочила вбік; він зрозумів, що вона звикла до того, що у неї кидають чим-небудь. Відскочивши, вона загарчала й оголила ікла до самих коренів. Розумний вигляд зник і поступився місцем кровожерливості й люті, і це змусило Генрі здригнутися. Він глянув на свою руку, що тримала головешку, помітив тонкі та спритні пальці, що обхопили її зусібіч, помітив, як вони пристосувалися до нерівностей і як мізинець інстинктивно піднявся, щоб уникнути дотику з гарячим місцем, і тієї самої миті чоловік уявив, як ці тонкі й ніжні пальці будуть хрумтати під білими зубами вовчиці. Ніколи ще це тіло не було йому таким безмежно близьким, як тепер, коли він міг шохвилини втратити його.

Усю ніч він відбивався від голодної зграї палаючими головешками. Коли дрімота, мимоволі, долала його, він прокидався від гарчання й вису собак.

Настав ранок, і вперше денне світло не розігнало вовків. Генрі дарма чекав цього. Вони залишилися сидіти довкола нього й вогню, і це нечуване нахабство змусило здригнутися пробуджену в ньому з настанням світанку мужність.

Він зробив невтішну спробу вибратися на стежку. Але не встиг він вийти з-під захисту вогню, як найсміливіший з вовків підскочив до нього впритул. Генрі відскочив назад, і зуби вовка клацнули в шести вершках від його обличчя. Вся зграя піднялася й рушила на нього. Кидаючи в усі боки палаючі головешки, Генрі так-сяк відбився від них і повернувся на колишнє місце. Навіть удень він не зважився відійти від багаття, щоб нарубати свіжих дров. У двадцяти кроках від нього височіла велика засохла сосна. Йому знадобилося півдня, щоб перетягти своє багаття до цього дерева, до того ж він увесь час тримав напоготові з півдюжини розжарених оцупків, щоб пожбурити ними у своїх ворогів. Діставшись дерева, він уважно оглянув місцевість, маючи на думці зрубати сосну в тому напрямку, де було більше палива.

Ніч, що настала, повторювала попередню, з тією відмінністю, що сон чимдужче брав гору над Генрі. Гарчання собак не впливало на нього більше. До того ж вони ричали тепер майже без упину, і його послаблені відчуття відмовлялися розрізняти характер і силу цих сигналів. Раптом Генрі прокинувся. Просто перед ним стояла вовчиця. Машиналино, майже не думавши, він сунув їй у роззявлену пащу палючу головешку. Вона відскочила з жалібним виттям, і поки Генрі насолоджувався запахом обсмаленої шерсті й м'яса, вона мотала головою та злобливо гарчала в якихось двадцяти кроках від нього.

Але цього разу, перш аніж заснути, він прив'язав до руки жмуток розжарених ялинових гілок. Очі його залишалися заплющеними лише декілька хвилин, аж поки біль від опіку розбудив його. Кілька годин поспіль він дотримувався цього способу. Щоразу, прокидаючись, Генрі жбурляв на всі боки палюче гілля, підкладав дрова в багаття й прив'язував новий жмуток гілок до руки. Усе йшло добре, та одного разу він занадто слабо прикріпив жаристий жмуток, і не встигли очі його заплющитися, як гілки випали.

Генрі снилося, що він у форту Мак-Геррі... Було тепло й затишно, і він грав у крибедж із комірником. Снилось йому ще, що форт узяли в облогу вовки. Вони вили коло самих воріт, і Генрі з комірником зрідка переривали гру, щоб посміятися із зусиль вовків, які марно намагалися дістатися до них. Аж раптом – що за страшний сон, – пролунав якийсь тріскіт. Двері відчинились, і Генрі побачив, як вовки ввірвалися в простору житлову кімнату форту. Вони кинулися просто на нього й на комірника. Виття неабияк посилилося й почало не на жарт турбувати його. Сон його перетворювався в щось інше, у що саме, він не розумів, але протягом цього перевтілення його переслідувало безперервне виття.

У цей момент Генрі прокинувся й почув виття наяву. З гарчанням і ревінням вовки кинулися на нього й обступили зусібіч. Чісіть зуби вп'ялися йому в руку. Інстинктивно він стрибнув усередину вогню, і тієї ж миті відчув біль від гострих іклів, що встромилися йому в ногу. Тоді розпочалася вогнева битва. Він кидав навсібіч жарини, користуючись тим, що грубезні рукавиці захищали його руки; багаття в цей момент, напевно, було схоже на вулкан.

Але це не могло тривати довго. Обличчя його вкрилося пухирями, брови й вії обгоріли, і ногам було нестерпно пекуче у вогні. Тримаючи в кожній руці по розжареній головешці, Генрі відійшов до краю багаття. Вовки відступили. Усюди, куди попадало розпечене вугілля, сичав сніг, і щоразу,

як котрийсь із вовків наступав на таке вугілля, виск, виття й гарчання відновлялися з новою силою.

Жбурнувши головешки в найближчих ворогів, Генрі сунув свої рукавиці, що тліли, в сніг і став тупцювати на місці, щоб остудити ноги. Обидва собаки його пропали, і він знав, що вони послужили продовженням того бенкету, який почався кілька днів тому з Пузиря й завершити який призначено йому...

- Ви ще не схопили мене! - загорлав він, злобливо погрожуючи кулаком убік голодних звірів.

Почувши його голос, уся зграя збентежилася; виття підсилилось, а вовчиця підійшла зовсім близько, спостерігаючи за ним розумним голодним поглядом.

Йому спала на думку нова ідея, і він негайно ж узявся до справи. Розклавши багаття у формі великого кола, Генрі влігся посередині, підклавши під себе ковдру, щоб захиститися від снігу, що тане. Коли він у такий спосіб сховався під захистом вогню, вся зграя із цікавістю підійшла до самого краю багаття, воліючи подивитися, що з ним сталося. Доти ім жодного разу ще не вдавалося підійти так близько до вогню, і тепер вони вляглися щільним колом, як собаки, моргаючи, позіхаючи й потягуючись від незвичної теплоти. Аж раптом вовчиця сіла, підняла морду до зірок і завилала. Вовки один за одним приєдналися до неї, поки вся зграя, сівши на задні лапи й задерши морди догори, не наповнила повітря голодним виттям.

Настав світанок, а за ним і день. Вогонь догоряв, паливо вийшло, і необхідно було зробити новий запас. Людина спробувала вийти з вогненного кола, але вовки піднялися їй назустріч. Палючі головешки змусили їх відскочити вбік, але вони не відступили. Даремно намагався Генрі відігнати їх. Коли ж, вирішивши поступитися, він увійшов назад до кола, один із вовків кинувся на нього, але схибив і потрапив усіма чотирма лапами у вогонь. Він заскавучав від болю й, загарчавши, поповз назад, щоб остудити лапи в снігу. Генрі, згорбившись, сів на свою ковдру. Тіло його нахилилося вперед. Опущені плечі й схилена до колін голова красномовніше від слів свідчили про те, що він відмовився боротися. Час до часу він підводив голову, переконуючись щораз, що багаття згасає. Коло полум'я вже прорвалося в декількох місцях, залишаючи вільний прохід. Проходи ці збільшувалися, а стіна вогню зменшувалася.

- Тепер ви можете взяти мене, коли захочете, - пробурмотів він, - але я, принаймні, висплюся.

Якось, прокинувшись, він побачив прямо перед собою в проході, що утворився в майже згаслому багатті, вовчицю, що дивилася просто йому в очі.

Через деякий час - йому здавалося, що минуло кілька годин, - Генрі знову прокинувся. Відбулась якась таємнича зміна, зміна, що змусила його ширше розплющити очі від подиву. Щось трапилося. Спочатку він не міг збагнути, що саме, але потім усе стало зрозумілим: вовки зникли. Залишилися тільки сліди на снігу, що говорили про те, як близько вони підходили до нього. Сон почав знову оволодівати ним, голова його схилилася на коліна, аж раптом він здригнувся й прокинувся остаточно.

Десь поблизу чулися людські голоси, рипіння нарт і посторонків, а також нестерпний виск запряжних собак. Четверо нарт під'їхали з боку річки до місця привалу між деревами. Кілька людей обступили Генрі, який дримав у центрі багаття, що догоряло. Вони розбурхували його, намагаючись привести до тями, а він дивився на них, як п'яний, і бурмотів дивним заспанним голосом:

- Руда вовчиця... прийшла харчуватися разом із собаками... спочатку їла собачий корм... потім з'їла собак... а потім з'їла Біллі...

- Де лорд Альфред? - загарчав Генрі просто у вухо один із чоловіків, грубо штурхаючи його за плече.

Він тихо захитав головою:

- Ні, його вона не з'їла; він спочиває на дереві біля останнього привалу.

- Мертвий? - закричала людина.

- І в ящику, - відповів Генрі.

Він миттю вирвав плече з рук чоловіка, який тримав його.

- Слухайте, дайте мені спокій... Я хочу спати. Добраніч усім...

Очі його заплюшилися, підборіддя впало на груди. І поки його клали на ковдру, морозне повітря вже встигло наповнитися його хропотом. Але чутні були ще й інші звуки. Здалеку невиразно доносилося голодне виття вовчої зграї, що пішла шукати іншої їжі замість людини, котра вислизнула від її іклів.

Частина друга

Розділ I

Битва іклів

Із усієї зграї вовчиця перша вловила звук людських голосів і вереск запряжних собак, і вона ж перша відскочила від людини, яка ховалась у вогненному колі, що згасало. Згряя не хотіла відмовлятися від своєї здобичі, і вона ще кілька хвилин вагалася, прислухаючись до голосів, а потім помчала по сліду, прокладеному вовчицею.

Попереду зграї біг великий сірий вовк - один з її ватажків. Це він повів усю зграю слідами вовчиці, і він-таки загрозово гарчав на молодих вовків і хапав іклами, коли хто-небудь із них зухвало намагався обігнати його. Угледівши попереду вовчицю, сірий вовк прискорив рух.

Вона побігла поруч зі старим, начебто це було її законне місце. Сірий вовк не гарчав на неї, не виширяв своїх іклів, коли вона іноді швидким стрибком випереджала його. Навпаки, він очевидно вподобав її, мабуть, навіть занадто явно з погляду вовчиці, тому що тільки-но сірий вовк підходив до неї дуже близько (а він, либонь, знаходив у цьому велику

насолоду), вона гарчала на нього й вишкіряла зуби... При нагоді вона навіть кусала його за плече, але він не гнівався на неї. Він тільки відскакував убік і якийсь час незграбними стрибками біг попереду, нагадуючи своїм виглядом і поведінкою сконфуженого сільського парубка.

Вовчиця була єдиною турботою старого ватажка під час погоні, але сама вона мала багато клопоту. З іншого боку від неї біг худий запеклий вовк, напівсивий, зі слідами багатьох битв на тілі. Він увесь час біг праворуч від вовчиці, можливо, тому що в нього було тільки одне око, і до того ж ліве. Він також виявляв відверте бажання триматися ближче до неї, намагаючись доторкнутися своєю рубцьованою мордою до її плеча, шиї або тулуба. Вона відбивалася від нього зубами, так само як від самця, що біг із другого боку. Коли ж обидва вони розпочинали одночасно виявляти свою прихильність, вовчиця відбивалася від своїх шанувальників швидкими укусами, водночас указуючи шлях зграї й ні на хвилину не зменшуючи кроку. Під час таких сутичок обидва самці вискалювали ікла й загрозливо гарчали один на одного. Вони, звичайно, зчепилися б, але болісне й владне відчуття голоду пересилювало в них тимчасово навіть почуття жаги й ревності.

Щораз, відскакуючи від гострих іклів об'єкта своїх бажань, старий вовк налітав на молодого трилітка, що біг із правого, сліпого боку від нього. Молодий вояка був уже цілком розвинений і, без сумніву, мав виняткову силу й витривалість, якщо взяти до уваги виснажений і голодний стан зграї. Проте він біг трохи позаду старого вовка, так що голова його перебувала врівень із плечем Одноокого. Щоразу, коли він намагався, – що траплялося, втім, досить рідко, – обігнати його, удар іклами та грізне гарчання повертали нахабу на попереднє місце. Але іноді він тихенько й обережно відставав, намагаючись утиснутися між старим вовком і вовчицею. За це йому мстилися з двох, а іноді й із трьох боків. Варто було вовчиці виявити своє обурення гарчанням, як старий ватажок нападав на трилітка, до нього іноді приєднувалася й сама вовчиця, а слідом за нею молодий вовк, що біг попереду.

У такі хвилини, коли молодий вовк бачив перед собою шість рядів жаклих зубів, він швидко зупинявся, ставав дибки й, напружено витягнувши передні лапи, вишкіряв ікла й куйовдив шерсть. Ця затримка в авангарді зграї, що бігла, порушувала порядок і в задніх лавах. Вовки ззаду наскакували на трилітка й виявляли своє обурення, кусаючи його за задні ноги й за боки. Він ризикував накликати на себе більші неприємності, тому що голод і озлоблення завжди йдуть пліч-о-пліч, – але з безмежною впевненістю юності наполегливо повторював свої спроби, що незмінно закінчувалися повною поразкою.

Якби в них була іжа, кохання і боротьба за нього давно виступили б на перший план, і зграя розпалася б. Але зграя перебувала в розпачі. Вона була виснажена тривалим голодом і бігла повільніше, ніж завжди. В ар'єргарді тяглись ослаблі вовки – найстаріші й наймолодші. Спереду йшли найдужчі, але всі вони скидалися радше на кістяки, ніж на рослих звірів. Проте, за винятком декількох інвалідів, усі вони рухалися невимушено й без помітних зусиль. Їхні напружені м'язи зберігали в собі, здавалося, невичерпне джерело енергії. За кожним сталевим вузлом м'язів перебував інший такий самий сталевий вузол, за ним іще й ще, і так, напевно, без кінця.

Цього дня вони подолали багато миль. Вовки бігли всю ніч і весь наступний день замерзлою мертвою рівниною. Ніде не було помітно ні найменших ознак життя. Вони самі рухалися нескінченною пустелею. Вони були єдиними живими істотами, і вони шукали інших живих істот, щоб роздерти їх і тим подовжити своє життя.

Їм довелося перетнути чимало долин і перебратися через безліч річок, перш аніж пошуки їх закінчилися вдало. Вони напали на череду оленів. Спочатку їм попався великий самець. Це було м'ясо й життя, не захищені таємничим колом вогню й летючих язиків полум'я. Роздвоені копита й розложисті роги були вовкам добре знайомі, і вони сміливо відкинули свою звичайну обережність і терпіння. Боротьба була короткою й жорстокою. На оленя накинута відразу з усіх боків. Він розбивав їм черепи страшними ударами своїх важких копит, розривав їхню шкіру, піднімав їх на свої величезні роги й утискав у сніг. Але, нарешті, знесилівши, олень звалився на землю, вовчиця люто вп'ялася йому в ший, і тієї самої хвилини сотні зубів устромилися в усі частини його тіла, пожираючи його живцем, тим часом як він докладав останніх зусиль, щоб захистити дорогоцінне життя.

Їжі було вдосталь. Олень важив близько восьмисот фунтів – повних двадцять фунтів м'яса на кожного із сорока з лишком вовків зграї. Але якщо вони вміли голодувати, то вміли й їсти, і незабаром всього кілька обгризених кісток нагадували про сильну гарну тварину, що зіткнулася зі зграєю лише декілька годин тому.

Після цього настав час відпочинку й сну. Наповнивши черево, молоді самці почали сваритися й битися, і це тривало протягом найближчих кількох днів, поки всі вовки не розбіглися вріднобіч. Голод скінчився. Вони перебували тепер у країні, багатій на дичину, і хоча досі полювали всією зграєю, але зробились обережнішими, вибираючи з череди оленів, що пробігала повз, обважнілих самиць або кульгавих самців.

У цій благодатній країні настав, нарешті, день, коли зграя розділилася на дві частини й розійшлася в різні боки. Вовчиця, а з нею разом молодий самець і одноокий вовк, повели половину зграї в напрямі до річки Макензі й далі на схід, у країну озер. Із кожним днем ця частина зграї танула. Зникали парами – самець і самиця. Іноді самотній самець виганяв гострими зубами своїх суперників. Зрештою залишилося тільки четверо: вовчиця, молодий вовк, одноокий старий і пихатий тріліток.

Вовчиця перебувала останнім часом у лютому настрої, і всі три шанувальники мали на собі сліди її зубів. Але вони ніколи не відповідали їй тим самим і навіть не намагалися захищатися.

Вони підставляли плече під її нещадні укуси, метляли хвостами, дріботали ногами, намагаючись пом'якшити її злість. Але якщо до неї вони ставилися більш аніж поблажливо, то один одного не жаліли.

Тріліток зробився занадто самовпевненим і лютим. Одного разу він напав на одноокого вовка зі сліпої сторони й пошматував йому вухо. Хоча сивий старий і був сліпий на одне око, але проти молодості й сили свого супротивника він виставив мудрість свого багаторічного досвіду. Втрачене око й рубцьована морда красномовно свідчили про те, що цей досвід чого-небудь таки коштував. Занадто багато сутічок витримав він на своєму шляху, щоб відчути найменше збентеження перед зухвалим молодиком.

Боротьба розпочалася чесно, але скінчилася недобре; важко було б пророчити її результат, тому що третій вовк приєднався до старого, старий і молодий ватажок разом наскочили на самовпевненого трілітка й знищили його. Із двох боків його осадити ікла колишніх товаришів, що не знали

помилування. Забуті були дні, коли вони полювали разом, дичина, що вони вбивали, важкі страждання від голоду. Це все було справою минулого. На черзі стояла любов – річ важливіша й жорстокіша, ніж здобування їжі.

Тим часом вовчиця – причина всього – спокійно сиділа на задніх лапах і спостерігала. Це навіть подобалося їй. Це був її день, – а такі дні траплялися нечасто, – день, коли шерсть куйовдилася, ікло вдарялося в ікло або поринало в м'яке м'ясо й рвало його – і це все через бажання володіти нею.

І в ім'я кохання триліток, пізнавши уперше, що таке жага, віддав своє життя. Обабіч його тіла стояли обидва суперники. Вони не зводили очей з вовчиці, що посміхалася їм, сидячи на снігу. Але старий вовк був розумний, розумний і досвідчений не тільки в сутичках, а й у любовях. Молодий вовк озирнувся, щоб залізати рану на плечі. Шия його була повернена в бік супротивника. Своім єдиним оком старий побачив можливість, що випала йому. Він кинувся на суперника, й ікла його зімкнулися, утворивши на шиї молодого вовка глибоку рвану рану. Зуби одноокого зустріли на шляху велику шийну вену й перегризли її. Потім він відскочив убік.

Молодий вовк дико загарчав, але гарчання це миттю змінилося сухим кашлем. Стікаючи кров'ю й кашляючи, уражений на смерть, він кинувся на старого, але життя вже згасало в ньому, ноги підломлювалися, туман застеляв очі, а удари й стрибки ставали чимраз слабкішими.

А вовчиця так само сиділа на задніх лапах і посміхалася. Її тішило те, що відбувалося; такий був закон кохання в пустелі, так розігрувалася там первісна трагедія статі; це була трагедія тільки для тих, хто гинув у цій боротьбі; для переможця то був триумф і досягнення мети.

Коли молодий вовк простягнувся без ознак життя на снігу, Одноокий підійшов до вовчиці. У ході його простежувалася гордість, поєднана, утім, з обережністю. Він, напевно, чекав холодного прийому й був сильно здивований, коли самиця з його наближенням не вискалила зубів. Уперше вона зустріла його ласкаво; вона обнюхала його й навіть поблажливо поставилася до нього, почавши гратися з ним, як справжнє щеня. І старий вовк, попри свій похилий вік і багаторічний досвід, поведився легковажно.

Забуті були переможені суперники й історія любові, червоною кров'ю написана на снігу. Тільки на хвилину згадав Одноокий про це все, коли присів залізати свої рани. Отут губи його стиснулися, ніби для того, щоб загарчати, шерсть на шиї та плечах мимоволі наїжачилася, і лапи стали судомно рити сніг, наче збираючись зробити стрибок. Але наступної миті все знову було забуто, і він погнався за вовчицею, що грайливо вабила його за собою в ліс.

Після цього вони побігли поруч, як старі друзі, що зрозуміли нарешті одне одного. Дні минали за днями, і вони не розлучалися, разом полюючи й ділячи вбиту дичину. Через деякий час вовчиця занепокоїлася. Здавалося, вона шукала щось і не могла знайти. Її вабили ями, що залишилися від повалених дерев, і вона цілими годинами обнюхувала заповнені снігом розколини в скелях і печерах, що нависли над берегами. Старого Одноока це анітрошки не цікавило, але він беззлобно йшов за нею й, коли її пошуки в якому-небудь місці тяглися занадто довго, він лягав і терпляче чекав, поки вона не побіжить далі.

Вони ніде не затримувалися подовгу й, обійшовши всю місцевість, повернулися до ріки Макензі; вони повільно йшли уздовж річки, іноді відходячи від неї, щоб полювати на її притоках, але постійно поверталися до головного русла. Інколи їм траплялися інші вовки, звичайно

парами, але зустрічі ці не збуджували ні в тих, ні в тих радості чи бажання знов утворити зграю. Кілька разів їм траплялися самотні бродячі вовки. Це були завжди самці; вони прагнули приєднатися до Одноока й вовчиці, але Одноокий не дозволяв цього, і коли вовчиця ставала пліч-о-пліч із ним, куйовдячи шерсть й показуючи ікла, самотні вовки відступали й, піджавши хвости, продовжували свій сумний шлях.

Якось місячної ночі, пробігаючи безмовним лісом, Одноокий раптом зупинився. Морда його піднялася догори, хвіст випрямився й ніздрі, що роздулися, почали обнюхувати повітря. Крім того, він підняв одну ногу, як це роблять собаки. Він був незадоволений і ковтав повітря, намагаючись визначити запах, що схвилював його. Проте вовчиця тільки раз недбало вдихнула повітря й пішла далі, намагаючись цим заспокоїти його. Одноокий рушив за нею, але хвилювання його не вгамовувалося, і він час від часу зупинявся, щоб ретельніше вивчити запах, який насторожив його.

Вовчиця обережно виповзла на край галявину. Кілька хвилин вона простояла там на самоті. Потім Одноокий, пробираючись поповзом, увесь нашорошившись, зі скуйовдженою шерстю, кожна волосина якої передавала надзвичайно сильне занепокоєння, наблизився до неї. Вони зупинилися поруч, прислухаючись і нюхаючи повітря.

Вони почули дзвяквіт і гарчання собак, що б'ються, гортанні крики чоловіків, верескливі голоси жінок, що сваряться, і навіть раз пронизливий виск дитини. За винятком великих обтягнутих шкірами хатин, полум'я багаття, на тлі якого миготіли якісь невиразні постаті, і диму, що рівно здіймався догори, нічого не можна було розібрати. Однак їхній нюх був подразнений тисячами запахів індіанського табору, запахів, які нічого не говорили Однооку, але до найменшої дрібниці були знайомі вовчиці. Вона відчула дивне хвилювання й стала з більшою насолодою вдихати повітря. Проте старий Одноокий був сповнений сумнівів. Він відчував страх і зробив спробу піти. Вовчиця озирнулася, торкнулася мордою його шиї, ніби заспокоюючи, і знову стала дивитися в напрямку табору. В очах її знову з'явився розумний вираз, але цього разу його викликав не голод. Вона вся тріпотіла від бажання піти вперед, підійти ближче до багаття й повотузитися із собаками, ховаючись і кружляючи серед людських ніг.

Одноокий нетерпляче тупцював біля неї; неспокій знову охопив вовчицю, і вона вдруге відчула потребу знайти те, що шукала. Вона обернулася й побігла назад у ліс, на велику втіху Одноока, який біг попереду, поки вони не зникли під захистом дерев.

Плавно переміщаючись, як тіні, освітлені місяцем, вони знайшли слід нарт. Обидва носи схилилися до слідів на снігу. Сліди були зовсім свіжі. Одноокий обережно біг попереду, а вовчиця ходила за ним слідом. Широкі лапи вовків м'яко, немов оксамитові, ступали снігом. Одноокий уловив рух чогось білого на білому тлі снігу. Досі він біг легкою прудкою ходюю, але це було ніщо порівняно зі швидкістю, з якою він рухався тепер. Попереду нього миготіла біла грудка, що привернула його увагу.

Вони бігли вузькою стежкою, із двох боків облямованою молодими соснами. Крізь дерева видно було край стежки, що виходила на освітлену місяцем галявину. Одноокий швидко наближався до білого предмета, що зацікавив його. Стрибок за стрибком і, нарешті, він наздогнав його. Ще стрибок – і він схопив би його зубами. Але цього стрибка йому не довелося зробити. Білий клубок виявився білим зайцем, що раптом здійнявся високо в повітря перед самим його носом і почав розгойдуватися й скакати над ним, виконуючи на висоті якийсь фантастичний танок і ні на секунду не опускаючись на землю.

Одноокий від несподіванки з ревінням відскочив, потім улігся в сніг і причаївся, грізно гарчачи на таємничий і страшний предмет. Але вовчиця холоднокровно відіпхнула його. Вона завмерла на хвилину й, прицілившись, кинулася на зайця, що танцював у повітрі. Вона стрибнула високо, але все-таки не досить, щоб схопити здобич, яка її приваблювала, і зуби вовчиці з металевим звуком клацнули в повітрі. Вона стрибнула вдруге і втретє.

Вовк повільно випростався й став стежити за своєю подругою. Тепер він був, очевидно, незадоволений її невдалими спробами й сам зробив потужний стрибок. Зуби його схопили зайця й потягли його долілиць до землі. Але тієї ж миті старий вовк почув за собою підозрілий хрускіт і з подивом побачив над своєю головою зігнуту молоду сосну, що загрожувала звалитися на нього. Щелепи його розтиснулися, випустивши здобич, і він відскочив убік, рятуючись від несподіваної небезпеки. Старий голосно загарчав, і вся шерсть його зо страху й люті встала сторчма. Тієї самої миті молода сосна випрямилася, захоплюючи за собою нагору розтанцьованого зайця.

Вовчиця розлютилася й устромила свої ікла в плече самця, а він, злякавшись і не тямлячи, що означає цей новий напад, відповів їй тим самим, роздерши в кров морду своєї подруги. Цей опір був для вовчиці цілковитою несподіванкою, і вона кинулася на Одноока, гарчачи від обурення. Він учасно помітив свою помилку й намагався вмилоствити вовчицю; але вона вирішила гарненько провчити свого товариша, і той, відмовившись від думки пом'якшити її гнів, закрутився навкруги, ховаючи голову й підставляючи плечі під її гострі зуби.

Тим часом заець продовжував свій танок у повітрі. Вовчиця сіла на сніг, а старий Одноокий, наляканий нею ще більше, ніж таємничим деревом, знову стрибнув за зайцем. Опустившись додолу, із зайцем у зубах, він передусім зиркнув на сосну. Вона знову нахилилася до землі. Він зіщулився й наїжачився, очікуючи удару, але все-таки не випустив зайця. Однак удару не було. Сосна залишалася в тому самому нахиленому положенні. Коли вовк рухався, рухалася й вона, і тоді він гарчав на неї крізь стиснуті щелепи; коли він не рухався, сосна робила те саме, і тому він вирішив, що краще не рухатися. Все-таки тепла кров зайця здавалася йому дуже смачною.

Із цього скрутного становища його вивела вовчиця. Вона взяла в нього зайця, і поки сосна загрозливо гойдалася й тремтіла над нею, спокійнісінько відкусила йому голову. Після цього сосна відразу випрямилася й більше не турбувала їх, набувши перпендикулярного положення, у якому природа судила їй рости. Потім Одноокий і вовчиця поділили між собою дичину, таємничо пійману для них природою.

Вони відкрили ще багато таких самих стежок, де зайці висіли в повітрі, і вовча пара вивчала їх усі; вовчиця йшла попереду, а Одноокий простував за нею, спостерігаючи й навчаючись у неї, як обкрадати капкани. Цей урок став йому згодом у пригоді.

Розділ II

Лігвище

Цілі два дні вовчиця й Одноокий блукали навколо індіанського табору. Він відчував незрозумілу тривогу й занепокоєння; натомість вовчицю табір вабив, і їй не хотілося йти від нього. Але коли одного разу вранці повітря наповнилося гучним пострілом і заряд потрапив у стовбур дерева на кілька дюймів вище від голови Одноока, вовки перестали вагатися й утекли

легким твердим кроком, швидко збільшивши відстань між собою й небезпекою, що їм загрожувала, на кілька миль. Вони не пішли далеко – усього кілька днів шляху. Прагнення вовчиці знайти те, що вона шукала, перетворилося в нагальну потребу. Вона обважніла й не могла прудко бігати. Якось, переслідуючи зайця, – заняття, що не становило для неї зазвичай ніяких труднощів, – вовчиця знесиліла і прилягла відпочити. Одноокий підійшов до неї; але коли він ніжно торкнувся її шиї, вона так злобливо огризнулася, що він відскочив назад, докладаючи кумедних зусиль, щоб уникнути її зубів. Вона робилася з кожним днем більш запальною, він же, навпаки, виявляв усе більше терпіння й турботи.

Нарешті, вовчиця знайшла те, що шукала. На декілька миль вище протікала невелика річечка, що впадала влітку в річку Макензі. Натомість узимку вона замерзала до самого кам'янистого дна й перетворювалася від верхів'я до гирла в білу застиглу тверду масу. Вовчиця йшла втомленою ходю попереду, а за нею плентався Одноокий; раптом, помітивши навислий виступ високого берега, вона звернула вбік і попрямувала до нього. Весняні урагани й сніги, що тануть, підмили берег, утворивши в одному місці невелику печеру з вузьким проходом.

Вовчиця зупинилася біля входу в печеру й ретельно оглянула стіну. Потім побігла вздовж її підмурка спочатку в один бік, потім у другий, до того місця, де кам'яна маса круто відривалася від м'якої лінії берега. Повернувшись до печери, вона ввійшла усередину; там їй довелося проповзти близько трьох футів, після чого стіни розширилися, утворюючи невелику округлу камеру, приблизно шість футів у діаметрі. Стеля розташовувалася майже над самою головою, проте там було сухо й затишно. Вовчиця ретельно оглянула всю печеру, а Одноокий, що повернувся, терпляче чекав її біля входу. Вона схилила голову, опустивши ніс до землі та простягнувши його якнайближче до своїх щільно стиснутих ніг; потім, зробивши навколо цієї точки кілька кіл, вона з важким зітханням, мабуть, більше схожим на стогін, згорнулася клубком, витягнула лапи й лягла мордою до входу в печеру. Одноокий, із цікавістю нашорошивши вуха, глузував із неї, і при світлі денних променів, що проникали в печеру, вовчиця могла помітити контури його хвоста, яким він добродушно помахував.

Вона міцно притисла вуха до голови, кокетливим рухом спрямувавши їхні загострені кінці назад і донизу й мирно висолопила язика, показуючи таким чином, що почуває себе цілком задоволено та спокійно.

Одноокий був голодний. Він улігся біля входу й заснув, але сон його не був спокійним. Він часто прокидався й прислухався до того, що діялося в навколишньому світі, де квітневе сонце яскраво блищало на снігу. Крізь дрімоту до його слуху доносився дзюркіт струмочків, і він підводився, напружено ловлячи ці звуки. Сонце повернулося, і північна природа, що пробуджувалася, вабила його. Зароджувалося нове життя. У повітрі війнуло весною, під снігом відчувалося шумування, живлючі соки накопичувалися в деревах, поширюючи різкий аромат; набряклі бруньки скидали із себе зимові пута.

Дарма кидав старий вовк стурбований погляд на вовчицю, вона не виявляла ні найменшого бажання встати. Він роззирнувся й побачив кілька білих пташок, що пролетіли повз печеру. Старий піднявся був, щоб вийти, але, подивившись на свою подругу, ліг і задрімав. Чийсь малюсінський пронизливий голосок раптом долетів до його слуху. Двічі уві сні він провів лапою по носі. Потім прокинувся. На кінчику його носа дзижчав комар. Це був старий солідний комар, очевидно, з тих, які прокинулися після зимової сплячки. Одноокий не міг більше встояти проти голосу природи. До того ж він був голодним.

Він підповз до вовчиці, намагаючись переконати її піти разом із ним. Але вона загарчала на нього, і він вийшов сам назустріч яскравому сонцю. Сніг зробився пухким і утрудняв рух. Він попрямував до замерзлого річища, де сніг, захищений тінню дерев, зберігав ще деяку твердість. Але, проблукавши близько восьми годин, вовк повернувся надвечір у печеру ще голоднішим, аніж пішов звідти. Він бачив дичину, але не зміг упіймати її. Він провалився в підталий сніг і, поки борсався в ньому, заець легко вислизнув від ворога.

Дійшовши до печери, вовк раптом зупинився, охоплений незрозумілими підозрами. До нього доносились якісь дивні слабкі звуки. Це не був голос вовчиці, а тим часом він видався йому начебто знайомим. Він обережно поповз у печеру, але був зустрінутий грізним гарчанням подруги. Це не збентежило його, хоча й змусило зупинитися на достатній відстані; він і далі зацікавлено прислухався до писку, що не припинявся, і до кволого скиглення.

Вовчиця злобливо прогнала його, і він знову влігся й заснув біля входу. Ранком, коли тьмяне світло осяяло печеру, старий вовк почав шукати джерело цих невиразно знайомих йому звуків. У гарчанні вовчиці з'явилися якісь нові ноти. У них відчувалися ревності, і старий вовк тримався на достатній відстані. Проте він устиг помітити між ногами вовчиці уздовж її тіла п'ять дивних живих клубків, кволих, безпорадних і сліпих, що видавали якісь жалісні звуки. Він страшенно здивувався. Такі події траплялися їй раніше в його тривалому й щасливому житті, навіть не раз, проте щоразу викликали в нього надзвичайний подив.

Його подруга подивилася на нього з тривогою. Час від часу вона бурчала, а коли їй здавалося, що він підходить занадто близько, бурчання це переходило в ревіння. На її пам'яті не було, щоправда, подібного прецеденту, але її інстинкт, що втілював у собі весь досвід матерів-вовчиць, підказав їй, що існують батьки, які поїдають власних безпомічних новонароджених дитинчат. Це викликало в ній такий страх, що вона не дозволяла Однооку підійти й бодай подивитися на своїх власних дітей.

Але побоювання її були даремні. Старий Одноокий відчував спонукальний імпульс, що був також нічим іншим, як інстинктом, успадкованим від багатьох поколінь вовків-батьків. Він не замислювався над ним і не дивувався його появі. Цей імпульс крився в кожній клітинці його істоти, а тому цілком природно, що вовк корився йому й негайно ж, повернувшись спиною до свого новонародженого сімейства, вирушив на пошуки м'яса, необхідного для життя.

У п'яти або шести милях від лігва річка розгалужувалася під прямим кутом і зникала в горах. Попрямувавши уздовж лівого русла, Одноокий натрапив на свіжий слід. Він обнюхав його й, відчувши, що слід тільки-но прокладений, швидко зіщулився, дивлячись у той бік, де він зникав. Потім він рішуче звернув праворуч і пішов уздовж правого річища. Сліди були набагато більшими за його власні, і він зрозумів, що тут йому нічим пожитися не вдасться. Пробігши уздовж правого річища близько півмилі, Одноокий почув звук скреготіння зубів; він підкрався до дичини й побачив, що це був дикобраз, який, упершись лапами в дерево, гострив зуби об кору. Одноокий обережно наблизився до нього, покладаючи, проте, мало надії на успіх. Він знався на цій дичині, хоча йому ніколи ще не доводилося зустрічати її в цих широтах; за все своє життя він жодного разу не пробував м'яса дикобраза. Але він давно вже знав, що на світі існують такі речі, як Щастя й Випадок, отож і далі підкрадався. Ніколи не можна передбачати, що може статися, коли йдеться про істот.

Дикобраз згорнувся в клубок і випустив у всі боки довгі, гострі голки, що захищали його від нападу. Одного разу, замолоду, Одноокий якось занадто

близько обнюхав такий на позір нерухомий клубок голок і дістав зненацька сильний удар хвостом по носі. Одна голка застрягла у нього в морді й залишалася там кілька тижнів, викликаючи пекучий біль, поки не вийшла, нарешті, сама. Вовк улігся, вибравши зручне положення, так що морда його перебувала на відстані фути від хвоста дикобраза, і став терпляче й спокійно чекати. Хто знає, що може трапитися? Дикобраз, мабуть, розкрутиться, і тоді Одноокий лишень ударом лапи зуміє розпороти його ніжне незахищене черево.

Але після закінчення тридцяти хвилин він підвівся, злісно загарчав на нерухомий клубок і пішов далі. Йому траплялося й колись гаяти час, очікуючи, що клубок розкрутиться, і він вирішив не ризикувати цього разу. Вовк попрямував далі вздовж правого річища, але день минав, а здобичі не було.

Інстинкт батька, що прокинувся в старому, владно жадав від нього неодмінно знайти м'ясо. Серед ночі він випадково натрапив на птармигана. Вийшовши з лісової хащі, він зіткнувся віч-на-віч із цим дурним птахом. Птармиган сидів на колоді на відстані менше фути від морди Одноока. Обидва одночасно помітили один одного. Птах спробував злетіти, але вовк ударив його лапою, скинув на землю й устроїв у нього зуби тієї миті, коли птах швидко побіг снігом, намагаючись здійнятися в повітря. Щойно його зуби вп'ялися в м'ясо й тендітні кістки, він узявся до їжі; але потім, начебто згадавши щось, повернув назад додому, несучи птармигана в зубах.

За звичкою м'яко ступаючи, ковзаючи, як тінь, і уважно розглядаючи все, що траплялося йому на шляху, старий вовк приблизно за милю від розгалуження знову надібав широкі сліди, які помітив іще вранці. Оскільки сліди йшли його шляхом, він рушив далі, ладний зустріти їхнього власника на кожному завороті річки.

Вовк визирнув через виступ скелі, де річка робила незвичайно великий вигин, і його пильний погляд помітив щось таке, що змусило його прилягти. Це був власник запримічених ним слідів – велика рись, і до того ж самиця. Вона лежала, зіщулившись, перед згорнутим у клубок дикобразом достоту так само, як лежав незадовго перед цим він. Якщо Одноокий ковзав раніше, як тінь, то тепер він заковзав, наче примара, оминаючи звірів, поки не опинився далеко ліворуч від німої нерухомої пари.

Він улігся в сніг, поклавши поруч із собою птармигана, і став пильно спостерігати крізь голки низькорослої сосни за сценою, що відкрилася перед ним: рись і дикобраз вичікували. Цікаве це було видовище – спостерігати, як одна істота чекала, щоб з'їсти іншу, а та й собі чекала на нагоду врятувати своє життя. Тим часом старий Одноокий, скоцюрбившись за своїм прикриттям, утрутився в цю гру, сподіваючись примхи долі, яка допомогла б йому в полюванні на м'ясо, що також було для нього питанням життя.

Минуло півгодини, минула година – нічого не змінилося. Клубок, укритий голками, нерухомістю нагадував камінь; рись скидалася на мармурову статую; старий Одноокий здавався мертвим. А тим часом усі три звірі напружено чекали, і навряд чи коли-небудь життя пульсувало в них інтенсивніше, ніж у хвилину цього уявного скам'яніння.

Раптом Одноокий трішечки підсунувся й зацікавлено визирнув зі своєї засідки. Щось трапилося. Дикобраз нарешті вирішив, що ворог його пішов. Повільно й обережно він став розгортати свою непроникливу броню. Його не хвилювало жадливе передчуття. Повільно, повільно клубок розгорнувся й витягнувся. Одноокий раптом відчув якусь вологість у роті; йому мимоволі

потекли слинки, щойно він побачив живе м'ясо, що розгорнулося перед ним, як ласа страва.

Дикобраз помітив свого ворога раніше, ніж устиг остаточно розгорнутися. У цей момент рись ударила його лапою. Удар був блискавичний. Лапа з гострими загнутими пазурами вчепилася в м'яке черево й швидким рухом розпорола його. Якби дикобраз зовсім розгорнувся або помітив свого ворога на секунду пізніше, ніж той встиг завдати удару, лапа рисі залишилася б неушкодженою; але тепер боковим ударом хвоста дикобраз всадив у лапу рисі кілька гострих голок.

Усе це відбулося майже одночасно: удар рисі, удар її жертви у відповідь, несамопитий зойк дикобраза й виття величезної кішки, що не очікувала нападу.

Одноокий підхопився від хвилювання, нашорошившись і витягнувши хвіст. Рись розлютувалася й кинулася на звіра, що завдав їй болю. Але дикобраз, верещачи, гарчачи й безуспішно намагаючись із розпоротим черевом знову згорнутися в клубок, і далі лупцював рись хвостом, що змушувало її щоразу скрикувати від здивування й болю. Нарешті вона відступила, сильно чхаючи; морда її була так утикана голками, що нагадувала дивовижну подушку для шпильок. Рись терла її лапами, намагаючись позбутися пекучих стріл, тицлася нею в сніг, чухалась об гілки й стовбури дерев, робила на всі боки величезні стрибки, збожеволівши від болю й жаху.

Вона безупинно чхала й швидкими та сильними ударами свого відрубка-хвоста намагалася відмахнутися від голок, що встромилися в неї. Нарешті, рись припинила скакати й досить довго залишалася нерухомою. Одноокий напружено стежив. І навіть він здригнувся й мимоволі скуйовдив шерсть, коли рись раптом без попередження зробила величезний стрибок, випустивши при цьому протяжливе дике ревіння. Потім вона посаккала просто по дорозі, супроводжуючи кожний стрибок гучними криками. Тільки коли голос її завмер на відстані, Одноокий зважився вийти зі своєї засідки. Він ішов так обережно, начебто сніг був засіяний голками дикобраза, які могли шохвилيني наколоти його ніжні лапи. Дикобраз зустрів його пищанням і злісним клацанням своїх довгих зубів. Йому знову вдалося згорнутися в клубок, але це вже не був колишній щільний клубок: мускули його були занадто знівечені, і сам він, майже розідраний навіпіл, спливав кров'ю.

Одноокий набрав повний рот обгареного кров'ю снігу й почав жувати й ковтати його. Це дратувало його слинні залози, і голод його ще дужчав, але він був занадто старий, щоб забути про небезпеку. Він терпляче чекав, лежачи на снігу, поки дикобраз клацав зубами, гарчав, стогнав і зрідка болісно скиглив. Незабаром Одноокий помітив, що голки почали опускатися, і тремтіння пробігло по всьому тілу пораненого звіра. Раптом тремтіння припинилося, тіло витягнулося й залишилося нерухомим.

Нервовим, несміливим рухом лапи Одноокий розгорнув дикобраза на всю його довжину й перекинув на спину. Нічого не сталося. Він, безсумнівно, був мертвий.

Хвилину Одноокий уважно дивився на дикобраза, потім обережно схопив зубами й пішов униз річкою, трохи несучи його, трохи волочачи по землі, відвернувши голову, щоб не торкатися колючої шкіри звіра. Раптом він згадав щось, кинув свою здобич і повернувся до того місця, де залишив птармигана. Він ні хвилини не вагався. Він знав, що йому треба робити, і тому швидко з'їв птаха. Потім він повернувся й підняв дикобраза.

Коли він приволік свою здобич у лігвище, вовчиця оглянула її, повернула до нього морду й м'яко лизнула його в ший. Але наступної хвилини вона знову відігнала його гарчанням від щенят, хоча цього разу в її гарчаннях

було більше вибачення, ніж злості. Інстинктивний страх вовчиці перед батьком іі потомства зник. Він поводився, як належить батькові, і не виявляв блюзнірського бажання знищити маленьких істот, яких вона привела на світ.

Розділ III

Сіре вовченя

Він помітно відрізнявся від своїх братів і сестер; у той час коли на їхній шерсті був помітний рудий відтінок, успадкований від матері-вовчиці, він єдиний був цілком схожий на батька. Він був єдиним сірим щеням із усього приплоду. Словом, він народився чистокровним вовком, як дві краплини води схожим на старого Одноока, з тією тільки різницею, що в нього було два ока, а в батька – одне.

Очі сірого вовченяти тільки нещодавно розплющилися, але він уже прекрасно розрізняв предмети, а поки вони були ще заплющені, йому допомагали дотик, нюх і смак. Він прекрасно знав своїх двох братів і сестер і вже починав незграбно гратися з ними й навіть намагався битися, до того ж із його маленького горлечка виривалися дивні хрипкі звуки – провісники гарчання. Ще задовго до того, як у нього відкрилися очі, він навчився дотиком, смаком і нюхом упізнавати свою матір – це джерело тепла, рідкої їжі й ніжності. Вона мала м'який пестливий язик, що заспокоював його, коли мати проводила ним по його маленькому м'якому тілу, і вовченя, зачувши його дотик, сильніше притискалося до матері й солодко засинало.

Майже весь перший місяць свого життя він провів у сні; але тепер він уже добре бачив і, будучи бадьорим чимраз триваліший час, прекрасно вивчив маленький світ, що його оточував. Його світ був похмурий, але він не усвідомлював цього, тому що ніколи не бачив нічого іншого. У його світі завжди панувала напівтемрява, але очі вовченяти ще не знали, що таке яскраве світло. Його світ був дуже малий: межею йому служили стіни лігвища; але, не маючи уявлення про простір зовнішнього світу, він не відчував незручності від вузьких меж свого існування.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<http://www.litres.ru/dzhek-london/bile-iklo/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.